

Жукевич І. П.,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
гуманітарних та загально-правових дисциплін
Інституту Управління державної охорони
України Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

САМООСВІТА І САМОВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ-ПРАВООХОРОНЦІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У процесі навчання та виховання неможливо досягти бажаного результату, якщо не вдасться викликати у майбутнього фахівця прагнення до формування та зміни власної особистості, зокрема, потребу в самоосвіті та самовихованні, що підтверджується практикою навчально-виховного процесу. Слід підкреслити, що людина, яка активно, цілеспрямовано та творчо займається самоосвітою та самовихованням, здатна значно розширити свої можливості в розвитку необхідних особистісних якостей, виробити здатність до саморегуляції своєї діяльності, що і визначає роль самоосвіти та самовиховання в підготовці майбутніх працівників органів внутрішніх справ.

Проблемами самоосвіти та самовиховання займалося багато психологів й педагогів. Зокрема, великий внесок у теоретичну розробку цих процесів зробили Б.Ананьєв, Л.Виготський, О.Леонтьєв, Л.Рувинський, К. Ушинський. На думку багатьох вчених, процеси самоосвіти та самовиховання взаємопов'язані і знаходяться в тісному контакті зі зовнішнім світом, що дає значний поштовх для розвитку особистості. Тільки те виховання вважається ефективним, яке викликає в особистості потребу у самовихованні. І чим старшою стає особистість, тим більшу роль у її формуванні відіграє і самоосвіта, і самовиховання.

Умови сьогоденної освітньої реальності вимагають нового погляду на майбутнього фахівця-правоохоронця, на його можливості та здібності. Основу змісту самоосвіти курсантів складає самостійна навчально-пізнавальна діяльність, отримання систематичних знань в будь-якій галузі науки, техніки, культури, права, політичного життя тощо, що передбачають безпосередню зацікавленість курсантів у самостійному вивченні матеріалу. Разом з тим, самоосвіта - це спосіб самовиховання, оскільки вона сприяє виробленню цілеспрямованості, наполегливості в досягненні цілі, внутрішньої організованості, працелюбності та інших позитивних якостей. У широкому значенні під

самоосвітою розуміють всі види отримання знань, пов'язані з самостійною роботою курсантів над матеріалом, що вивчається [1].

Зміст, організація і методика самоосвітньої діяльності курсантів-правоохоронців у процесі навчання зумовлені багатьма факторами: характером й умовами службової діяльності, життєвими пріоритетами, умінням працювати з різноманітними джерелами самоосвіти, здійснювати самоконтроль свого навчання. Найбільша ефективність самоосвіти досягається в тому випадку, коли курсант глибоко й самокритично оцінює вхідний рівень своїх знань та вмінь, чітко визначає програму їх вдосконалення, здатен самооцінювати свою діяльність, а також враховує її оцінку з боку керівництва та товаришів по службі.

Курсант повинен сам проявляти активність у самовдосконаленні своєї особистості, прагнути покращити свої риси характеру, стати відповідальним і принциповим фахівцем, оволодіти необхідними професійними компетентностями.

Будучи тісно взаємопов'язаними, тим не менш, процеси самоосвіти і самовиховання - якісно відмінні етапи у розвитку особистості студента, вони об'єднують зовнішній і внутрішній світ в єдине ціле. Ціпроцесилишкетодіможна назватисамоосвітою і самовихованням, коли вони є свідомимидіямиособистості, спрямованими на самовдосконалення, тобтотакідії, в яких людина є активнимсуб'єктомсамоосвіти, морального, трудового, фізичного, естетичногосаморозвитку. У найзагальнішому визначенні, самовиховання, на думку І. Беха та Ю. Орлова, - цевпевний тип ставлення, дійщодо самого себе і власногомайбутнього з точки зорувідповідностіпевнимморальним нормам [3, с. 38].

Під самовихованням курсанта розуміють його цілеспрямовану, активну діяльність, яка сприяє формуванню й розвитку позитивних якостей і усуненню негативних. Самовиховання - складний інтелектуальний та вольовий процес. Самовиховання курсантів має свої особливості. У процес самовиховання здійснюється гармонійне поєднання їх особистих інтересів з інтересами суспільства, формування якостей, необхідних для виконання громадського обов'язку. Характерною особливістю самовиховання курсантів є те, що воно відбувається в колективі, під час його розвитку і вдосконалення. Умови життя і діяльності курсантів, цікава, але з певними труднощами праця створюють сприятливі можливості самовиховання, вдосконалення кожним курсантом-правоохоронцем таких політичних і моральних якостей, як відданість народу і державі, висока свідомість,

дисциплінованість, хоробрість, мужність, здатність долати будь-які перешкоди тощо.

Зміст самовиховання включає в себе різні сторони розвитку особистості курсанта: ідейно-політичну, військово-професійну, духовну, правову, естетичну та фізичну [2, с. 12]. Отже, самовиховання курсантів-правоохоронців сприяє досягненню ними високих показників у навчанні, укріпленню дисципліни, формуванню професійних якостей, відповідно, розвитку самоосвітніх вмінь і навичок.

Таким чином, самоосвіта й самовиховання курсантів-правоохоронців - це складні, різнобічні процеси, що вимагають постійного напруження інтелектуальних, моральних і фізичних сил кожного курсанта. Їх значущість зростає у зв'язку з перетворенням нашої країни у правову, демократичну державу, у якій важлива роль у збереженні законності, правопорядку, демократичних цінностей відводиться саме фахівцям-правоохоронцям.

Список використаних джерел

1. Вдовюк В., Новиков В., Шабанов Г. Основы педагогики высшей военной школы: Учеб. пособие. - М.: ВА РВСН, 1999.
2. Голиков Ю.Г. Формування вмінь і навичок самовиховання студентів та курсантів вищих навчальних закладів: Навчально-методичний посібник - Одеса: СВД М.П. Черкасов, 2005. - 46 с.
3. Оржеховська В.М., Хілько Т.В., Кириленко С.В. Посібник з самовиховання. - К.: Либідь, 1996. - 224 с.